

Gemeentelijke minimaregelingen en regelingen voor chronisch zieken en mensen met een beperking

in Noord-Limburg

April 2024

Werkgroepen sociaal beleid

Lokaal FNV Limburg Noord en Lokaal FNV Regio Venlo

Contact: paul.lempens@fnv.nl

Inhoud

Inhoud	- 2 -
Inleiding: over het onderzoek	- 3 -
Conclusies FNV	- 4 -
De individuele inkomenstoeslag	- 5 -
Bijzondere bijstand	- 7 -
Collectieve aanvullende zorgverzekering	- 8 -
Compensatie eigen risico	- 9 -
Compensatie meerkosten chronisch zieken/mensen met beperking.....	- 10 -
Compensatie eigen bijdrage Wmo-maatwerkvoorzieningen.....	- 11 -
Compensatie eigen bijdrage Wmo algemene voorzieningen	- 12 -
Mantelzorgwaardering	- 13 -
Niet-gebruik van voorzieningen	- 15 -
Informatievoorziening over minimaregelingen.....	- 16 -
Overige gemeentelijke minima-regelingen	- 17 -
Bijlage 1: opmerkingen van gemeenten.....	- 18 -
Bijlage 2: Ervaringen met het gemeentelijk minimabeleid in citaten	- 19 -
Bijlage 3 Overige gemeentelijke minimaregelingen	- 21 -

Inleiding: over het onderzoek

De werkgroepen sociaal beleid van de lokale FNV-netwerken in de regio Noord-Limburg hebben in februari en maart 2024 onderzoek gedaan naar de regelingen voor minima en voor mensen met een chronische ziekte of beperking in Noord-Limburg. Alle 7 gemeenten zijn benaderd om een enquête met vragen en antwoorden in te vullen. De vragenlijst is opgesteld door de werkgroepen, waarbij de eerdere landelijke FNV onderzoeken Lokale Monitor en een onderzoek in Noord Oost Brabant als inspiratie hebben gediend.

De hoofdvraag bij dit onderzoek is of en hoe de gemeenten deze regelingen, die in 2009 en 2015 overgedragen zijn aan gemeenten, zijn vormgegeven.

Alle zeven gemeenten hebben meegewerkt aan dit onderzoek. Gennep, Peel en Maas, Horst aan de Maas, Beesel, Venlo Bergen (L) en Venray. Over de uitkomsten van het onderzoek zal overleg gezocht worden met de individuele wethouders. De werkgroep hoopt dat het onderzoek ook het landelijk pleidooi van FNV kan ondersteunen voor onder andere het meer gelijktrekken van de normen voor het minimabeleid.

De leden van FNV in Noord-Limburg zijn gevraagd om hun ervaringen met het gemeentelijk sociaal beleid te delen. Observaties hieruit zullen worden gedeeld in de komende gesprekken met de individuele gemeenten. Ook hebben onze leden tips gegeven aan de gemeenten, die worden doorgezet. In bijlage 2 ziet u citaten, die een inkijkje geven in de beleving van betrokkenen in de praktijk.

Wij danken Corinne Simons voor de ondersteuning vanuit het regiokantoor en de medewerkers van de gemeente voor het meewerken aan de enquête.

*Werkgroep sociaal beleid Lokaal FNV Limburg Noord
Werkgroep sociaal beleid Lokaal FNV Regio Venlo
April 2024*

V20240419

Mogelijke vergissingen, aanvullingen of verbeteringen door gemeenten of FNV die na verschijning van deze rapportage naar voren komen, worden in de digitale versie van het rapport aangepast. Deze wordt toegankelijk gemaakt via de Facebookwebsites van FNV Regio Venlo en FNV Limburg Noord.

*Opmerkingen kunnen worden gemaild naar paul.lempens@fnv.nl
Hier kan ook een PDF van dit rapport worden opgevraagd.*

Conclusies FNV

Er zijn veel verschillen in het armoedebelief van de verschillende gemeenten. Dit komt door de decentralisatie van beleid van het Rijk naar de gemeenten.

Het maakt uit waar je woont 1) óf je in aanmerking komt en 2) hoeveel je ontvangt

FNV stelt dat de willekeur in aanpak per gemeente moet stoppen. Armoedebestrijding is geen Postcodeloterij. De ondergrens moet voor iedereen in Nederland gelijk zijn.¹

Ook moet het sociaal minimum over de hele linie snel omhoog. Voor iedereen gebaseerd op een minimumloon van € 16,- per uur. Met een volledige koppeling aan AOW en uitkering. Mensen moeten kunnen rondkomen van hun inkomen.²

De eenvoudige regeling voor chronisch zieken en mensen met een beperking (Wtcg) is nadat het budget naar de gemeenten is gegaan, verdwenen en slechts deels vervangen door enkele andere regelingen, waarvoor een aanvraag moet worden gedaan met als gevolg uitvoeringskosten en een hogere drempel.

FNV pleit voor een vast bedrag voor meerkosten voor mensen met een chronische ziekte of beperking.

Met name de verschillen in compensatie voor collectieve aanvullende ziektekosten-verzekeringen en het eigen risico vallen op.³

FNV is voor het stoppen met de marktwerking in de zorg, waardoor ook de betaalbaarheid en de rechten van mensen beter zijn gewaarborgd.

Het bedrag dat aan mantelzorgers wordt uitgekeerd is slechts klein in verhouding tot het budget dat de gemeente ontvangt.

Gemeenten moeten ruimhartiger zijn met het financieel ondersteunen van zwaar belaste mantelzorg.

Hiernaast pleit FNV voor een aparte arbeidsongeschiktheidsuitkering met bijbehorende ondersteuning. Zieke werknemers horen niet in de WW of in de bijstand. FNV maakt werk van van-werk-naar-werk trajecten voor mensen die ontslagen worden en voor meer beschutte werkplekken voor wie regulier werk niet mogelijk is. Dit valt buiten de scope van het onderzoek, maar is wel van belang om hier te melden.

¹ <https://www.fnv.nl/nieuwsbericht/algemeen-nieuws/2023/09/armoedebestrijding-is-geen-postcodeloterij>

² <https://www.fnv.nl/nieuwsbericht/algemeen-nieuws/2023/08/fnv-minimumloon-moet-naar-16-per-uur-in-strijd-teg>

³ <https://www.socialealliantie.nl/index.php/achtergronden/gemeentelijke-maatwerkvoorzieningen-zorgkosten-schieten-ernstig-tekort>

De individuele inkomenstoeslag

In 2004 werd in de voormalige wet Werk en Bijstand, inmiddels vervangen door de Participatiewet, de langdurigheidstoeslag ingevoerd. Daarmee kregen mensen die 5 jaar of langer een laag inkomen hadden (tot maximaal 110% van het sociaal minimum) recht op een toeslag van € 327 (alleenstaanden) tot € 466 (gehuwden) per jaar, bedragen die in principe periodiek worden bijgesteld. Per 1-1-2009 is de langdurigheidstoeslag gedecentraliseerd naar gemeenten. De gemeenten kregen hierbij een grote beleidsvrijheid om zelf de voorwaarden voor deze toeslag, in het bijzonder de hoogte van de toeslag, de duur van het laag inkomen (referte-periode) en de inkomensgrens, vast te leggen in een gemeentelijke verordening.

AOW-gerechtigden en mensen met onvolledige AOW komen niet in aanmerking voor de individuele inkomenstoeslag. In de Participatiewet (art. 36, lid 1) zijn zij daarvan uitgesloten.

Antwoorden gemeenten

In de tabel hieronder wordt weergegeven op welke wijze deze toeslag is vormgegeven in de onderzochte gemeenten.

Individuele inkomenstoeslag					
	Inkomensgrens (wsm)	Referte-periode	Hoogte bedrag		
			Alleenstaande	Alleenstaande ouder	Gehuwd zonder meerderjarige kinderen
Gennep	110%	3 jaar	€ 475	€ 605	€ 665
Peel en Maas	120%	3 jaar	€ 525	€ 665	€ 735
Horst aan de Maas	105%	3 jaar	€ 514	€ 661	€ 734
Beesel	120%	3 jaar	€ 235	€ 353	€ 411
Venlo	102%	3 jaar	€ 390	€ 500	€ 555
Bergen (L)	110%	3 jaar	€ 487	€ 623	€ 696
Venray	110%	3 jaar	€ 500	€ 640	€ 710

Conclusies uit antwoorden

Wat opvalt zijn de verschillen in de normen. Venlo zit het laagste met 102%, Horst aan de Maas zit ook laag op 105%, Beesel en Peel en Maas hebben de ruimste norm tot 120% van het WSM. Bergen, Venray en Gennep zitten in het midden met 110%. Met hetzelfde inkomen kun je dus in de ene gemeente wel in aanmerking komen en in de andere gemeente niet. Hier ontstaat rechtsongelijkheid.

De referteperiode is overal gelijk met 3 jaar. Echter de bedragen waar je recht op hebt verschillen enorm. Een alleenstaande in Beesel krijgt €235, in Peel en Maas €525. Dat scheelt €290.

Ook in andere categorieën zijn de verschillen groot tussen de gemeenten, bijvoorbeeld bij alleenstaande ouders en gehuwden.

Standpunt FNV

De genoemde verschillen doen zich als gevolg van de decentralisatie, gepaard gaande met een grote beleidsvrijheid, in heel Nederland voor.

Het is echter niet goed te begrijpen en te legitimeren waarom er in zo'n relatief kleine regio al zulke grote verschillen bestaan. Het gevolg is dat er minder rechthebbende huishoudens zijn in naburige gemeenten met lagere grenzen, en langere wachttijden, terwijl zij onder dezelfde budgettaire afdracht regels van de rijksoverheid vallen.

Binnen de huidige regels is FNV voor één norm tot 150% van het sociaal minimum, met een referte van 3 jaar.

In dit rapport wordt regelmatig de term '(wettelijk) sociaal minimum' of afkorting wsm gebezigd. In het kort een toelichting:

- Het bruto minimumloon is per maand € 2070 (bij 36 uur)
- Het sociaal minimum is 70% van dit wettelijk minimumloon.
- Het sociaal minimum is netto per maand € 1195
- Voor gehuwden geldt een sociaal minimum van € 1708 netto

Hierbij is geen rekening gehouden met bijvoorbeeld toeslagen en belastingkortingen. Bedragen anno januari 2024.

Bijzondere bijstand

De bijzondere bijstand regelt een vergoeding voor extra kosten die inwoners niet zelf kunnen betalen. De gemeente bepaalt of je bijzondere bijstand krijgt. Je hoeft daarvoor geen bijstandsuitkering te hebben. Voor bijzondere bijstand gelden een aantal voorwaarden: o.a. de kosten zijn noodzakelijk en worden niet vergoed door een voorliggende voorziening⁴. Je kan bijzondere bijstand aanvragen voor bijvoorbeeld: de eigen bijdrage voor een advocaat, de kosten van een rechtszaak (griffiekosten), kosten voor een gehandicaptenparkeerkaart, grote aankopen die lang meegaan, zoals een wasmachine, en medische kosten die noodzakelijk zijn. Dit verschilt per gemeente.

De voormalige categorale bijzondere bijstandsuitkering voor ouderen, chronisch zieken en gehandicapten is afgeschaft.

De meeste gemeenten in Nederland houden een inkomensgrens aan van 120% van de bijstandsnorm, en een vermogensgrens, afgeleid van de bijstand.

Antwoorden gemeenten

Onderstaande tabel geeft de uitkomsten van de onderzochte gemeenten over dit onderwerp⁵

Bijzondere bijstand				
		Vermogensgrens		
	Inkomensgrens	Alleenstaande	Alleenstaande ouder	Gehuwd
Gennep	120%	€ 7.575	€ 15.150	€ 15.150
Peel en Maas	120%	€ 7.575	€ 15.150	€ 15.150
Horst aan de Maas	120%	€ 7.575	€ 15.150	€ 15.150
Beesel	120%	€ 7.575	€ 15.150	€ 15.150
Venlo	tot 110% geen draagkracht 111%-150%: 50% draagkracht	€ 7.575	€ 15.150	€ 15.150
Bergen (L)	110%	€ 7.575	€ 15.150	€ 15.150
Venray	120%	€ 7.575	€ 15.150	€ 15.150

Conclusies uit antwoorden

Bijna alle gemeenten hanteren een inkomensgrens van 120% wsm. Alleen de inkomensgrens van de gemeente Bergen wijkt naar beneden af op 110%.

De gemeente Venlo heeft een compensatie van de helft van de kosten als je tussen 111% en 150% zit met je inkomen. Tot 110% wsm worden de kosten volledig vergoed. De vermogensgrens is in alle gemeenten gelijk.

⁴ Kosten of diensten die je elders al (vergoed) kan krijgen

⁵ Na de verzending van onze vragenlijst bleek dat sommige gemeenten in Nederland de bijzondere bijstand en witgoed als lening verstrekken en niet als gift. Dit is niet onderzocht en meegenomen in deze rapportage, maar wordt wel besproken in de individuele gesprekken met de Noord-Limburgse gemeenten. FNV is geen voorstander van leningen aan deze groep.

Collectieve aanvullende zorgverzekering

Op de basisverzekering mag vanaf 2023 geen korting meer worden gegeven, wel op de aanvullende verzekering. Ook gemeenten hebben vaak een collectieve aanvullende zorgverzekering, ook wel aangeduid als een 'gemeentepolis'. Hierbij zijn er meerdere aanbieders waaruit gekozen kan worden. De polis staat open voor minima in de gemeente. Het is niet verplicht om deel te nemen.

Een gemeentepolis is vaak voordeliger, omdat de gemeente in meer of mindere mate meebetaalt aan de premie. Ook is er een bescheiden collectieve korting vanuit de verzekeraar. Toch is het voordeel relatief, omdat deze vooral door de duurdere zorgverzekeraars die in de regio actief zijn wordt aangeboden. Ook is de dekking niet voor iedereen passend. Voor zover we hebben kunnen nagaan, is door gemeenten bedongen dat er geen keuring wordt vereist dus dat je niet kan worden geweigerd. Een ander voordeel is dat sommige van deze polissen het eigen risico van €385 per jaar dekken. Daarvoor betaal je dan wel een hogere premie.

De gemeentepolis is voor veel gemeenten een gemakkelijke en goedkope uitweg uit de opdracht aan gemeenten om na de afschaffing van de Wtgc (Wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten) en de CER (Compensatie eigen risico) een nieuwe maatwerkvoorziening te treffen voor de meerkosten van chronisch zieken en mensen met een beperking.

Antwoorden gemeenten

Onderstaande tabel geeft de uitkomsten van de onderzochte gemeenten over dit onderwerp⁶

Collectieve zorgverzekering		
	Inkomensgrens	Bijdrage per maand van de gemeente per maand
Gennep	120%	€ 40,00
Peel en Maas	120%	€45 (compleet incl. ER) €30 (compleet) €24,40 (compact)
Horst aan de Maas	150%	€35 (compleet incl. ER) €20 (compleet) €9 compact
Beesel	120%	€10 op elk pakket
Venlo	120%	€ 21,35 meest uitgebreide pakket incl. ER)
Bergen (L)	120	€ 25 (alle pakketten)
Venray	Venray biedt geen gemeentepolis meer aan, wel een tegemoetkoming in het eigen risico van €150	

⁶ Hierbij dient te worden opgemerkt dat op dit onderwerp onduidelijkheid blijft bestaan. Zo wordt op de website gezondverzekerd.nl andere informatie gegeven als wat de gemeenten hebben opgegeven (zowel voordelig als nadelig). Denk aan wel of niet verzekeren eigen risico, de gemeentelijke bijdrage en eventuele collectiviteitskorting van de verzekeraar.

Conclusies uit antwoorden

Horst aan de Maas heeft de ruimste regeling tot 150% van het wsm. Venray biedt geen gemeentepolissen aan. De overige gemeenten hanteren 120% wsm. De bijdragen door de gemeenten aan de premie verschilt per gemeente en pakket. Verschillende gemeenten bieden ook een pakket aan waarin je bent verzekerd tegen het eigen risico van €385.

De vermogensgrens om in aanmerking te komen is overal gelijk aan die voor de bijstand.

Standpunt FNV

FNV wil stoppen met marktwerking in de zorg waardoor er meer rechtsgelijkheid wordt bereikt.

Compensatie eigen risico

In vier gemeenten (Beesel, Venlo, Horst aan de Maas en Peel en Maas) kun je kiezen voor het volledig verzekeren van het eigen risico in (een van) de aanvullende zorgverzekeringen.

Bergen en Gennep geven aan geen compensatie eigen risico te bieden.⁷

De gemeenten Venray biedt geen gemeentepolissen aan, maar biedt wel een gedeeltelijke tegemoetkoming eigen risico aan van €150 per jaar. Dit bij een inkomen dat in de afgelopen twee jaar tot 110% wsm was, én wanneer de indiener gedurende twee aaneengesloten jaren het verplicht eigen risico (€385) heeft opgemaakt.

Standpunt FNV

Een groot aantal chronisch zieken en mensen met een beperking betalen doorgaans het volledige eigen risico, voor velen onbetaalbaar of het gaat ten koste van andere uitgaven. Een boete op ernstig ziek zijn die onwenselijk is en zou moeten verdwijnen. Dit is een landelijke politieke kwestie.

Tot die tijd zouden gemeenten een volledige compensatie moeten bieden aan chronisch zieken en mensen met een beperking met een inkomen tot 150% van het minimum.

⁷ Er blijft onduidelijkheid. Op de website gezondverzekerd.nl waarnaar gemeenten verwijzen wordt ook als het gaat over het dekken van het eigen risico andere informatie gegeven vergeleken met wat gemeenten hebben opgegeven (zowel voordelig als nadelig).

Compensatie meerkosten chronisch zieken/mensen met beperking

Sinds 2015 is een aantal landelijke regelingen voor compensatie van extra kosten in verband met chronische ziekte of beperking afgeschaft, waaronder de Wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten (Wtcg). De Wtcg werd uitgevoerd door het CAK en bestond een inkomensafhankelijke algemene tegemoetkoming voor de meerkosten met een jaarlijks bedrag van €150 tot €500, afhankelijk van leeftijd en zorggebruik. Daarnaast was er een korting van 33% op de eigen bijdragen voor zorgvoorzieningen.

Gemeenten werden verantwoordelijk gesteld voor het opzetten van nieuwe maatwerkregelingen. Hierbij hadden zij een grote beleidsvrijheid. Als gevolg van de aanzienlijke bezuinigingen door de Rijksoverheid hebben de meeste gemeenten zich voornamelijk gericht op de (financieel) meest kwetsbare groepen.

Conclusies

De gemeenten Gennep, Peel en Maas en Horst aan de Maas kennen geen regeling voor compensatie van (aannemelijke) meerkosten van chronisch zieken en/of mensen met beperkingen.

In Beesel is dit geregeld via de aanvullende ziektekostenverzekering die de gemeente aanbiedt, men geeft aan dat dit maatwerk is. In Venlo is het ook geregeld via de aanvullende ziektekostenverzekering, met name de meerkosten voor zorg bij complexe chronische longaandoeningen, fysio- en oefentherapie voor chronische aandoeningen.

In Bergen zijn de meerkosten geregeld zowel via de aanvullende ziektekostenverzekering als de bijzondere bijstand (tot 110% wsm). Deze gemeente geeft aan dat in individuele gevallen kan worden bekeken of compensatie aan de orde is.

De gemeente Venray is de enige gemeente die jaarlijks een vast bedrag verstrekt van € 150 voor inwoners met een inkomen tot 110% van het wettelijk sociaal minimum. Voorwaarde hierbij is dat eerst het eigen risico al twee jaar volledig is opgebruikt.

Standpunt FNV

Naast het afschaffen van het eigen risico en tot die tijd verzekeren van het eigen risico, is meer financiële ondersteuning nodig voor deze groep. Bij voorkeur in de vorm van vaste jaarlijkse bedragen, zo mogelijk gespecificeerd naar een aantal veel voorkomende meerkosten. Deze regelingen bestaan in enkele Nederlandse gemeenten reeds. Hierbij moeten uitvoeringskosten en drempels zo veel mogelijk worden vermeden.

FNV is voor een vaste vergoeding per maand voor deze groep met een inkomen tot 150% van het sociaal minimum.

Compensatie eigen bijdrage Wmo-maatwerkvoorzieningen

De voormalige Wtcg-regeling kende ook een compensatie van 33% op de eigen bijdragen voor de Wmo. Hierbij is onderscheid nodig tussen maatwerkvoorzieningen, d.w.z. persoonlijke voorzieningen, en algemene voorzieningen, zoals maaltijdbezorging en lokaal vervoer.

Conclusies

Behalve Venlo en Venray kennen de gemeenten een compensatie voor de eigen bijdrage voor maatwerkvoorzieningen in de Wmo. Venray geeft wel aan dat enkele voorzieningen binnen de Wmo zijn vrijgesteld van een eigen bijdrage. 'In die zin is geen sprake van compensatie voor rolstoelen & kindvoorzieningen (kind < 18 jaar).' Venlo geeft aan dat automatische deuropeners in een gemeenschappelijke ruimte en woningaanpassing voor een minderjarige cliënt worden gecompenseerd.

In Gennep wordt de eigen bijdrage kwijtgescholden. Er is geen eigen Bijdrage verschuldigd tot 120% wsm. 'Met uitzondering van de maatwerkvoorzieningen Beschermd Wonen of Opvang zoals aangegeven in artikel 11 lid 1 van deze verordening.'

Peel en Maas verwijst naar de verordening⁸. Horst aan de Maas werkt via de collectieve ziektekostenverzekering. De gemeente Bergen heeft in haar Wmo-verordening geen compensatie/kwijtschelding van de eigen bijdrage. Via de aanvullende zorgverzekering kan men wel de vergoeding van de eigen bijdrage terug ontvangen voor de maatwerkvoorzieningen Wmo.

Beesel compenseert via de bijzondere bijstand of het simpelweg niet in rekening brengen van de eigen bijdrage, zulks ter beoordeling van de Wmo consulent, bijvoorbeeld bij zorgwekkende zorgmijders, om de drempel tot acceptatie van hulp te verlagen.

Het (demissionair) kabinet is overigens voornemens om per 2026 de eigen bijdrage Wmo inkomensafhankelijk te maken.

⁸ Helaas geeft de externe website <https://lokaleregelgeving.overheid.nl/> een foutmelding en konden wij dit niet nakijken

Compensatie eigen bijdrage Wmo algemene voorzieningen

De gemeenten Gennep, Beesel en Venray kennen geen compensatie voor de eigen bijdrage van de algemene voorzieningen in de Wmo. Horst aan de Maas, Peel en Maas en Venlo wel. In Bergen betreft het maatwerk.

In Venlo verschilt de eventuele compensatie per voorziening en de wijze van inning, eventuele vergoeding gaat via regels van de bijzondere bijstand. In Peel en Maas kunnen via de bijzondere bijstand alle noodzakelijke kosten worden vergoed, in Horst aan de Maas via de bijdrage maatschappelijke participatie voor volwassenen 1 maal per jaar, tot 120% van wsm.

Standpunt FNV

FNV is voorstander van een gehele of tenminste een aanzienlijke compensatie van de eigen bijdrage voor de Wmo voor chronisch zieken en mensen met een beperking met een inkomen tot 150% van het minimum, in ieder geval voor maatwerkvoorzieningen. Het inkomen moet worden meegewogen bij het recht op deze voorzieningen.

Mantelzorgwaardering

Het mantelzorgcompliment, zoals de voorheen landelijke regeling genoemd werd, kende aan mantelzorgers jaarlijks een bedrag uit van aanvankelijk € 250, vanaf 2011 € 200. Het bedrag werd uitgekeerd via de SVB en wie mantelzorger was werd door het ClZ geregistreerd. Per 2015 is deze regeling overgeheveld naar gemeenten. Zij krijgen daarvoor een budget van 6,62% van het Wmo-budget. De gemeenten zijn vrij in de invulling van dit budget.

Conclusies

Alleen Venray kent een vast jaarlijks bedrag voor mantelzorgers van 130 euro - of 140 euro als cadeaubon.

Cadeaubonnen worden verstrekt in Gennep (€100) Horst (€150, indien dit past – zie opmerking), Bergen (€50) en Venlo (€75). Beesel geeft aan wel tijdens de coronabeperkingen een cadeaubon te hebben verstrekt omdat toen geen fysieke mantelzorgwaarderingsactiviteiten konden worden georganiseerd.

Bergen verstrekt naast de cadeaubon een jaarlijkse attentie. Gennep en Horst aan de Maas organiseren hiernaast ook een jaarlijkse bijeenkomst.

De gemeente Peel en Maas 'geeft in samenspraak met het mantelzorgforum en het Steunpunt Mantelzorg invulling aan de waardering van mantelzorgers die zorg verlenen aan burgers van de gemeente Peel en Maas.'

De gemeente Horst aan de Maas kent een vergoeding van bepaalde kosten, zoals een parkeervergunning of reis- en/of telefoonkosten. 'We kijken per situatie wat de mantelzorger nodig heeft om de zorg die hij/zij verleend vol te houden en overbelasting te voorkomen. We hebben dus geen generieke cadeaubon, we kijken per keer wat nodig is om de mantelzorger te ontlasten. Dat kan in de vorm van een cadeaubon zijn (voor max €150), tegen gereduceerd tarief hulp in het huishouden inkopen, activiteiten tijdens de dag vd mantelzorg, het steunpunt mantelzorg vanuit Synthese, logeerszorg, etc.'

Beesel heeft regelmatig gratis bijeenkomsten en cursussen voor mantelzorgers. Ook kent men in deze gemeente jaarlijkse maaltelzorgwaarderingsactiviteiten met maaltijd rondom de dag van de mantelzorg zoals een high-tea, wandeling, filmavond. Jaarlijks een bloemetje op aanvraag, maandelijkse gespreksgroep, maandelijkse danssalon, inzet van vrijwilligers en respijtzorg. Beesel is dus zeer actief en voert zelf de dienst mantelzorgondersteuning in eigen beheer uit voor haar inwoners, middels het Steunpunt Mantelzorg Beesel.

Horst aan de Maas, Bergen en Venray vermelden dat zij ook een steunpunt Mantelzorg financieren.

Standpunt FNV

Het landelijk mantelzorgcompliment van €200 voor mantelzorgers is in bijna alle gemeenten verdwenen en vervangen door een cadeaubon met een lager bedrag en andere activiteiten. Extra kosten die mantelzorgers vanuit liefde voor degene die ze verzorgen maken, dienen te worden vergoed. Denk aan allerlei kosten voor vervoer, telefoon, wassen e.d.⁹ Het werk van

⁹ Sommige gemeenten hanteren de voorwaarde dat de mantelzorger in dezelfde gemeente moet wonen als de zorgbehoeftige. Dit is niet onderzocht via de vragenlijst.

mantelzorgers betekent een flinke besparing op de toch al overbelaste professionele zorg. Een deel van de mantelzorgers zorgen 21 uur of meer per week. Zij zijn onmisbaar in onze samenleving en zorgen onbaatzuchtig voor liefdevolle zorg voor een hulpbehoevende naaste.

Het aan de gemeenten toegekende budget is meer dan voldoende om een hogere geldelijke beloning aan deze groep te verstrekken. Het loont de moeite om in alle gemeenten te vragen naar het bedrag dat door het Rijk is toegevoegd aan het Wmo-budget voor mantelzorgwaardering (6,62% van het Wmo budget) en de besteding van dit mantelzorgbudget. Helaas is dit budget bij de overdracht naar gemeenten niet geormerkt en zijn de gemeenten vrij in de besteding ervan.

FNV is van mening dat het mantelzorgbudget zoveel mogelijk moet worden besteed aan een vergoeding van extra gemaakte kosten, maatwerk in de ondersteuning in ruimste zin en een ruimhartiger waardering in de vorm van een gedrag of cadeaubonnen, voor in ieder geval de groep zwaar belaste mantelzorgers. De gemeente moet hierover in overleg met de vertegenwoordiging van deze groep en waar daar behoefte aan bestaat, de individuele mantelzorger.

Niet-gebruik van voorzieningen

Deze rapportage geeft inzicht in het beleid van de gemeenten en de gehanteerde regels, normen en bedragen. FNV hecht ook aan toetsing in de praktijk, vandaar dat leden en niet-leden in **bijlage 2** aan het woord komen.

Een relativerende opmerking is noodzakelijk over het 'niet-gebruik van voorzieningen'. Een gemeentelijke overheid stelt regels op die aangeven met welk inkomen en onder welke andere voorwaarden je in aanmerking komt voor verschillende regelingen, wanneer je inwoner van die gemeente bent. Het is de vraag in hoeverre iedereen die **recht** heeft op financiële ondersteuning en hulp, hiervan ook daadwerkelijk **gebruik** maakt.

Niet iedereen met een laag inkomen is in beeld bij de gemeente. FNV maakt zich met name zorgen om de toegenomen groep werkenden die niet kan rondkomen van zijn/haar inkomen. Werkgevers hebben hier ook een taak in het verwijzen naar de gemeente. FNV blijft zich inzetten voor verbeteringen van salarissen met name aan de onderzijde van het loongebouw, via betere Cao's.

Meerdere gemeenten geven aan dat de privacy-wetgeving een hindernis is om inwoners rechtstreeks te kunnen benaderen. Zelfs als zij van andere voorzieningen gebruik maakten zoals de landelijke energietoeslag, uitgevoerd door gemeenten.

In een extern onderzoek (Verwey-Jonker Instituut, 2023) in de gemeente Meierijstad bleek dat naar schatting meer dan de helft van de rechthebbenden niet wordt bereikt. 'Bij inwoners heerst schaamte, wantrouwen en onwetendheid. Aanvragen worden als te ingewikkeld ervaren. De armoedeaanpak in de gemeente is uitgebreid, maar de hulpverlening zou nog meer outreachend kunnen zijn. Met andere woorden: ga actief naar de inwoners om hulp aan te bieden in plaats van te wachten totdat de inwoners zelf komen.'¹⁰

Het lijkt niet onwaarschijnlijk dat in onze gemeenten het niet-gebruik min of meer dezelfde omvang heeft. FNV vindt het zeer gewenst dat daar ook onderzoek naar gedaan wordt. En dat maatregelen getroffen dienen te worden om dit niet-gebruik terug te dringen. FNV wil dat gemeenten uitgaan van vertrouwen en zo laag mogelijke drempels hanteren voor deze minima-regelingen.

Ook over dit onderwerp gaan we met alle gemeenten individueel in gesprek de komende tijd.

¹⁰ <https://www.verwey-jonker.nl/publicatie/op-weg-naar-een-effectieve-armoedeaanpak-in-meierijstad>

Informatievoorziening over minimaregelingen

Alle gemeenten informeren inwoners over de verschillende inkomensregelingen voor huishoudens met een laag inkomen via berichten in lokale media, via/aan maatschappelijke organisaties en de eigen website/portaal en sociale media.

De gemeenten Gennep, Beesel, Venlo en Venray verstrekken informatie op bijeenkomsten voor (wijk-)bewoners. Bergen en Venray schrijven huishoudens persoonlijk aan die mogelijk in aanmerking komen. Alleen de gemeente Venray geeft specifiek aan ook via werkgevers inwoners te informeren.

Geen van de zeven gemeenten gaat op huisbezoek, alleen Beesel geeft aan dat bij vroegsignalering schuldhelpverlening een gericht huisbezoek kan plaatsvinden, waarin ook de minimaregelingen besproken worden.

Horst aan de Maas benoemt dat onlangs een lokale aanpak geldzorgen is vastgesteld door het college, waarbij persoonlijk op basis van vertrouwen in gesprek wordt gegaan met inwoners onder andere over duurzame (financiële) ondersteuningsmogelijkheden en regelingen waar zij voor in aanmerking komen.

Peel en Maas voegt toe dat via de dorpsinformatieloketten en dorpsondersteuners bij elke wijziging / toevoeging wordt geïnformeerd, evenals via WegWijzer, dat is een open inloop voor ondersteuning bij vragen over wonen, welzijn, inkomen, en zorg.

Bergen benadrukt dat herhaaldelijk wordt geïnformeerd via verenigingen, stichtingen en andere betrokken partners. Tevens via het Sociaal Team ('team toegang') en in themabijeenkomsten.

Overige gemeentelijke minima-regelingen

In deze rapportage zijn de meest voorkomende gemeentelijke minimaregelingen vermeld. In **bijlage 3** vind je een opsomming van de overige regelingen die gemeenten hebben aangegeven.

Er zijn ook (tijdelijke) landelijke regelingen zoals de energietoeslag die door de gemeente worden uitgevoerd. En er zijn, zij het steeds minder ruim, mogelijkheden om via de aangifte inkomstenbelasting aftrekposten op te voeren. De (gedeeltelijke) kwijtschelding van gemeentelijke belastingen dient hier niet onvermeld te blijven. Deze is niet onderzocht.

Ook kennen gemeenten meerdere regelingen om mee te kunnen doen aan culturele, sport- of andere maatschappelijke activiteiten. Men noemt dit 'meedoen-regelingen', 'participatieregelingen', 'sportfonds', 'cultuurfonds', soms geregeld met de uitgifte van een minimapas. Ook zijn er vaak regelingen voor kosten van (schoolgaande) kinderen.

Hulp bij schulden of bij budgetproblemen worden door gemeenten aangeboden, deels via de gemeentelijke welzijnsorganisatie. Witgoedregelingen voor bijvoorbeeld het vervangen van een defecte of energie slurpende koelkast kennen enkele gemeenten in Noord-Limburg.

Deze overige regelingen zijn onvergelijkbaar en verschillen sterk per gemeente. Gemeenten hebben deze regelingen getroffen vanwege de gaten die vooral sinds de Participatiewet in het sociale domein zijn ontstaan. FNV is, zoals bekend, voorstander van een forse verhoging van het minimumloon en daaraan gekoppelde uitkeringen, waardoor mensen van hun inkomen kunnen rondkomen en keuzes maken, onafhankelijk van een overheid.

FNV is kritisch op de uitvoeringskosten het bereik dezes, omdat hier vaak ook weer voorwaarden aan zijn verbonden qua inkomen, doelgroep, loketwerk, voorlichting die ook nog eens per regeling verschillen. Ook hier weer kan je postcode bepalen of je wel of niet in aanmerking komt.

Andere initiatieven voor minima

Er zijn ook diensten via externe ideële organisaties. Denk hierbij aan de Stichting Leergeld en de Voedselbank.

We willen op deze plaats nadrukkelijk deze initiatieven vermelden omdat er vele vrijwilligers zijn betrokken die mensen in hun gemeenschap bereiken die steun in natura kunnen gebruiken. Samenwerking tussen deze organisaties en de gemeenten is van belang om het gebruik van voorzieningen te verbeteren.

Ook vakbond FNV biedt hulp ook aan mensen die geen lid zijn onder meer via het spreekuur werk en inkomen in Venlo en Venray, advies sociale voorzieningen, de belastingaangifte en bij het naar werk begeleiden van mensen die bedreigd worden met ontslag. Leden met een laag inkomen hebben een lagere contributie.

Bijlage 1: opmerkingen van gemeenten

We boden gemeenten de mogelijkheid om nog aanvullende of verduidelijkende opmerkingen mee te geven voor zaken die het minimabeleid betreffen, maar waar niet is gevraagd in onze vragenlijst.

Venlo We koersen op het vaststellen van een nieuw armoede- /minimabeleid in juli 2024 (Q3/Q4). Dit kan invloed hebben op de regelingen en bedragen zoals ze nu (maart 2024) zijn ingevuld.

Bergen In Bergen hebben we recentelijk (december 2023) het beleidsplan armoedebestrijding en schuldhelpverlening 2023-2026 vastgesteld. Hierin zijn acties opgenomen die de komende periode worden uitgerold. Het gaat hierbij om (norm)verruiming van regelingen en pilots met aanbod welke we nu nog niet hebben, waaronder bijvoorbeeld de 2 x jaar kledingpakketten voor kinderen.

Bergen Bij de vragenlijst werd niet direct gelinkt aan energie-armoede in de volle breedte. In Bergen hebben we de afgelopen jaren echter best een aantal acties gehad om mensen met een smalle beurs te ondersteunen (d.m.v. middelen in natura) om kosten voor energie te beperken. Mensen met een inkomen tot 130% konden bijvoorbeeld een oude wasmachine, koelkast of diepvries kosteloos inruilen (tot een max van 500 euro) voor een nieuw en energiezuinig apparaat. Op zich ook een mooi initiatief wat zowel op energie en duurzaamheid betrekking heeft, als op armoedebestrijding.

Venray Behalve de TERZ (tegemoetkoming eigen risico zorgkosten) kunnen we ook via de bijzondere bijstand compensatie geven voor meerkosten van chronisch zieken en/of mensen met beperkingen. Dit aan de hand van maatwerk en is dus afhankelijk van de exacte situatie.

Bij de bijzondere bijstand hanteren wij de vermogensgrens van de Participatiewet, waarbij we niet eerst dit vermogen laten aanspreken voor iemand in aanmerking komt.

Horst aan de Maas Horst aan de Maas benoemt dat onlangs is een lokale aanpak geldzorgen vastgesteld door het college. 'Meedoen in de maatschappij en financiële stabiliteit zijn fundamentele voorwaarden voor een gelukkig en gezond bestaan. Om hier passend in te kunnen ondersteunen, is het van belang dat we onze inwoners kennen en samen bepalen wat nodig is. Het persoonlijke gesprek met de inwoner op basis van vertrouwen staat hierin centraal, omdat we vanuit die vertrouwensrelatie daadwerkelijk tot duurzame oplossingen komen. We gaan dus proactief, vanuit vertrouwen met inwoners persoonlijk in gesprek. Vandaaruit nemen we inwoners ook mee in de (financiële) ondersteuningsmogelijkheden en regelingen waar zij voor in aanmerking komen.'

Bijlage 2: Ervaringen met het gemeentelijk minimabeleid in citaten

FNV heeft haar leden in Noord-Limburg en tevens via de media inwoners die nog niet lid zijn, in een peiling gevraagd naar hun ervaring met het gemeentelijk minimabeleid. Circa een kwart van de respondenten (549) was nog geen lid van FNV. Bij onderstaande citaten zijn al te specifieke (herleidbare) opmerkingen over de situatie, welke gemeente het betreft, of opmerkingen over het personeel van de gemeente weggelaten, en hebben we een selectie gemaakt van de meest duidelijke opmerkingen, die ook niet té kortaf waren.

“Wat betreft WMO heb ik alleen maar positieve ervaringen uit het verleden. Mijn ouders hadden allebei zorg nodig. We zijn daarbij door de medewerkers van WMO heel goed geholpen en ondersteund!”

“Alles wat ik aanvraag qua hulp wordt geweigerd. Elke keer wordt er een onderzoeksbureau ingezet waarbij ik nu weer zo’n slechte ervaringen van het gesprek heb, dat het helemaal niet goed gaat met mij. Ik vraag hulp omdat ik moeite heb met veel dingen.”

“Bijna failliet geweest. Ben voor steun bij de gemeente geweest maar werd bijna uitgelachen. Voelde mij echt vernederd. Doordat ik hulp kreeg van vrienden en dubbele werkweken heb gemaakt, ben ik er bovenop gekomen. Corona steun aangevraagd maar nul op mijn rekest.”

“De negatieve ervaringen zijn het plannen van betaald data een dag later zonder te kijken of dat wel uitkomt voor de bijstandsgerechtigden met betaalachterstanden. Er wordt dus totaal geen rekening gehouden met de situaties van de bijstandsgerechtigden.”

“Heel jammer dat ze de ziektekostenverzekering minima eruit gedaan hebben. Was toch goedkoper. Denk hierbij aan afkoop 385 euro. Nu krijg je maar 150 euro terug en mag je de 385 euro ophoesten. Dus in feite een verkapte bezuiniging.”

“WMO is prima geregeld, alleen voor laag opgeleide mensen en mensen met een lage algemene ontwikkeling kan het wel eens moeilijker gaan. Het is niet eenvoudig om bij de juiste hulpverlening te komen en de goede informatie te krijgen over WMO, m.n. huishoudelijke hulp.”

“Was erg omslachtig om voor mijn vader (94) ophoging uren te regelen. Ook het regelen van voorzieningen i.v.m. vragen flinke investering van de mantelzorger. De uiteindelijke voorziening was goed.”

“Ik moest te veel gegevens aanleveren die niet relevant zijn voor de aangevraagde zorg/uitkering/voorzieningen. Veel te laat in behandeling nemen van aanvraag. Veel te laat beslissing nemen m.b.t. de aanvraag etc.”

“Laten ouders van kinderen met een beperking, lang wachten op antwoorden en/of financiële afhandeling. (Wachttijd meerdere maanden)”

“Vanuit het vrijwilligerswerk zijn er korte lijnen naar het sociaal team. De gemeente durft bijna niet buiten de lijntjes te kleuren. De gemeente houdt vast aan 110% en 120% normen. Financiële positie laat 130% norm wel toe.”

“Makkelijk te vinden via website en telefonisch contact. De procedure aanvraag van hulpmiddelen, verliep voorspoedig. Werden regelmatig bijgepraat over de voortgang.”

“Ik heb vooral negatieve ervaringen. Ik zit ziek in de bijstand. En zelfs met een vrijstelling van een jaar krijg ik nog allerlei gesprekken. De inkomensondersteuning wordt steeds minder. Ze stopt met bepaalde potjes en daar komt niks voor terug.”

“Ik ben 92, daarom bezoek gehad van een vrijwilliger om te horen/zien of ik hulp/hulpvoorziening nodig heb. Bezoek heb ik als prettig ervaren.”

“Ik ben mantelzorger van mijn dochter. De laatste jaren bij WMO geen leuke ervaringen gehad met de medewerkers. Heel veel wisselend personeel. Voor hulpvragen worden er adviesbureaus ingezet, daarmee hebben we hele slechte ervaringen.”

“Positieve kant was de omgaan met mantelzorgers. Negatieve kant was begeleiding en schuldhulpverlening door derden!”

“Via Gemeente [] hulp bij scheiding gehad. Hulp was snel beschikbaar en heeft goed online zorgloket opgezocht en hulplijn gebeld. Was prima geregeld. En ten overvloede waren er geen kosten aan verbonden voor mij.”

“Ik heb in augustus WMO/PGB voor een scootmobiel aangevraagd. Gezien mijn handicap ben ik niet geholpen met een standaard scootmobiel zoals de gemeente voorstelt. Zelfs met een verklaring van de revalidatiearts/ergotherapeut blijven ze weigeren. Wacht nu al maanden.”

“Als mantelzorger van iemand die niemand anders heeft in Amsterdam. Val ik met alles tussen wal en schip. U moet in zelfde plaats wonen, of daar aanvragen enz.”

“Gemeente vraagt inkomen van afgelopen jaar voor energietoeslag van dit jaar. Als dan inkomenssituatie drastisch daalt past dit niet binnen “plaatje” en dat is ergerlijk.”

“De menselijke maat bij de gemeente in de uitvoering is vaak ver te zoeken. Alle mooie beleidsplannen ten spijt. Mensen worden aan hun lot overgelaten. Werkcoaches, doelmatigheidscoaches en rechtmatigheidscoaches benaderen cliënten vanuit wantrouwen.”

“Meerderheid van de medewerkers is van goede wil en (zeer) behulpzaam. - Zeer groot personeelsverloop;- Daardoor te weinig expertise van de praktijk; hoe weerbarstig de praktijk t.o.v. de theorie kan zijn;- Daardoor ook vaak starre houding. “

“Als huishoudelijke hulp vraag ik mij af waarom mensen, die financieel goed in staat zijn zelf een hulp te betalen, dit krijgen uit de WMO”

“De gemeente houdt zich niet aan wet en regelgeving. Bij uitvoering van de participatiewet lijkt het sterk op slavernij. Er wordt geen rekening gehouden met mijn gezondheid en ik moet nu al bijna een jaar mijn lijf kapot werken.”

Bijlage 3 Overige gemeentelijke minimaregelingen

In dit overzicht zijn niet opgenomen de Energietoeslag (landelijk), (gedeeltelijke) kwijtschelding gemeentelijke belastingen (niet onderzocht) en de collectieve aanvullende ziektekostenverzekeringen (elders in deze rapportage besproken)

gemeente	Overige regelingen voor volwassenen	Overige regelingen voor jeugd
Gennep	- sportieve of culturele activiteiten - kledingdag	- sporten - culturele activiteiten - schoolspullen - kledingpakketten - zwemvaardigheidsregeling
Peel en Maas	- Volwassenenfonds Sport en cultuur - Kledingbank - Voedselbank - Energiecoaches - Individuele studietoeslag - Bijstand voor zelfstandigen	- Kledingbank - Voedselbank - Speelgoedbank - St. Leergeld - Jeugdfonds Sport en Cultuur
Horst aan de Maas	- bijdrage maatschappelijke participatie tot 120%; - Gratis adviesgesprek met energiecoach en gratis energie-besparende materialen tot 150% - Woonkostentoeslag	Ondersteuning via stichting Leergeld op het gebied van sport, cultuur, welzijn en onderwijs.
Bergen (L)	- Participatiefonds (110%); - Met de Vincentius Stichting: maatschappelijk noodfonds voor gezinnen die tussen de wal en het schip vallen;	- Jeugdfondsen Sport en Cultuur - Participatiefonds (maatschappelijke activiteiten, sport en cultuur) - Tegemoetkoming schoolkosten via Stichting Leergeld - Diplomazwemmen voor kinderen in gezinnen met een laag inkomen - Kledingpakketten voor kinderen in gezinnen met laag inkomen (pilot start binnenkort) - Alle jeugdregelingen tot 130% wsm
Venlo	- Meedoenregeling via Stadspas¹¹ - Vergoeding ID-kaart of verblijfsvergunning - Menstratieuitgiftepunten - Voedselbank Venlo - Kledingbank Venlo	- Jeugdfonds Cultuur & Sport - Stichting Leergeld (fiets, zwemlessen, laptop , studiekosten MBO-BOL-opleiding)
Venray	- Meedoenbudget - TERZ (Tegemoetkoming eigen risico zorgverzekering) - Studietoeslag	- Meedoenbudget - Jeugdfonds Sport & Cultuur - Leergeld

¹¹ In de gemeente Venlo is een deel van de participatie vormgegeven via de Stadspas met een jaarlijks tegoed van €105. Deze moet worden aangevraagd waarna inwoners met een laag inkomen met de Stadspas kunnen betalen of korting krijgen bij verenigingen, bedrijven en organisaties zoals sportclubs, musea en theater. Ook de mantelzorgwaardering wordt op de pas gestort.

gemeente	Overige regelingen voor volwassenen	Overige regelingen voor jeugd
Beesel	- minimaregeling participatie volwassenen (175 euro per jaar) - voordelig energiecontract - gemeentelijke vrijlating inkomsten - deelname aan voedsel- en kledingbank - In 2023 zijn de kaartjes voor het 7-jaarlijkse evenement Draaksteken (+/- 40-50 euro voor een kaartje) gratis aangeboden voor inwoners (volwassenen en kinderen) met een minimum inkomen.	- De jeugdfondsen Stichting Leergeld en Jeugdfonds Sport en Cultuur Limburg ondersteunen kinderen en jongeren tussen de 4 en 18 jaar om mee te kunnen doen op school en met sport en cultuur.